

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ В УМОВАХ ІНФЛЯЦІЇ

Бухгалтерський баланс підприємства, як основне джерело інформації фінансового аналізу, складається за даними бухгалтерського обліку і характеризує його фінансовий стан на конкретну дату.

Однак оцінка окремих статей балансу не завжди відповідає їх реальному значенню і не збігається з реальною ринковою вартістю. Виникнення такої різниці в деякій мірі впливає на показники визначення фінансових результатів, та фінансового стану підприємства (прибутку, платоспроможності, показників ліквідності, фінансової стійкості), а також при визначенні банкрутства підприємства, зміні форм власності.

Одним із важливих факторів, що впливає на реальну оцінку статей балансу і на показники їх зміни в часі є інфляція, яка характеризується підвищенням загального рівня цін в економіці країни і зниженням купівельної спроможності національної грошової одиниці.

Основними причинами інфляції є порушення пропорційності у сфері виробництва і обігу, помилки у політиці ціноутворення, нераціональна система розподілу національного доходу. Під час інфляції ціни на споживчі товари ростуть швидше, ніж збільшуються номінальна заробітна плата і доходи членів суспільства.

Суттєвою ознакою інфляції є ріст цін в середньому по усій номенклатурі товарів, які вибрані за базу для виявлення рівня інфляції, а не збільшення ціни окремого товару, чи групи товарів.

У країнах з відносно стабільною економікою відбувається одночасне підвищення цін на одні види товарів і зниження на інші. Однак така зміна цін не є проявом інфляції. Вона виникає тоді, коли відбувається стійке і масове підвищення цін, знижується купівельна спроможність національної грошової одиниці.

Незначні темпи росту інфляції практично не впливають на фінансовий стан підприємства. Невелика інфляція вважається допустимою і навіть корисною, тому що сприяє росту активності власників грошей, спонукає вкладати їх у прибуткові підприємства, так як гроші, які знаходяться без руху, швидко втрачають у ціні.

Однак високі темпи інфляції негативно впливають на фінансовий стан підприємства. Високий рівень інфляції обезцінює усі доходи і поступлення підприємства. Найменша відстрочка платежів веде до того, що підприємство втрачає значну частину свого доходу. Затрати підприємства на сировину і матеріали, заробітну плату, амортизацію та інші елементи, з яких складається собівартість продукції, за цінами попереднього періоду не замінюють суми реальних витрат у поточному періоді, що приводить до не оправданого росту потреби підприємства в оборотних коштах.

Зростання темпів інфляції підвищує рівень нереального відображення вартості статей балансу. Так, грошові кошти і дебіторська заборгованість втрачають свою вартість на суму зниження купівельної спроможності національної валюти. Одночасно підприємства, які мають зобов'язання до оплати у грошовій формі (кредиторська заборгованість усіх видів) по розрахунках з постачальниками, по оплаті праці, з бюджетом, соцстрахом, боргові цінні папери, по яких настає термін оплати знаходяться у вигіднішому становищі, так як мають можливість розраховуватись зі своїми боргами знеціненими грошми.

Для збереження реального рівня оплати праці, підприємства необґрунтовано збільшують фонди споживання, зменшуючи при цьому фонд нагромадження і розвитку. Високий рівень інфляції ускладнює процес не тільки розширеного але і простого відтворення капіталу підприємства. Темпи росту виробництва продукції знижуються, підприємство наближається до межі банкрутства.

Інфляція не тільки погіршує фінансовий стан підприємства але і ускладнює його аналіз. Амортизаційні відрахування під час переоцінки вартості основних засобів індексуються, як правило з деяким відставанням від фактичного рівня інфляції. В результаті чого зменшуються амортизаційні відрахування, а заодно і собівартість продукції, а частина оборотних засобів переходить в оподатковуваний прибуток.

Матеріальні ресурси в умовах інфляції списуються на затрати виробництва, як правило за заниженою фактичною собівартістю. Остерігаючись підвищення цін на матеріали, на підприємствах утворюють понаднормативні запаси, які в подальшому списуються на собівартість продукції по цінах нижчих від реальних, що приводить до завищення фінансових результатів і збільшення податку на прибуток і на додану вартість.

Таким чином, в умовах інфляції у зв'язку з викривленням звітної інформації, користувачі можуть приймати рішення, які не відповідають реальним процесам. Для об'єктивної оцінки фінансових результатів і фінансового стану підприємства необхідно зробити перерахунок звітної інформації на рівень інфляції.

У світовій практиці в умовах інфляції в основному використовують два підходи до перерахунку звітної інформації: по коливанню курсів валют; по коливанню рівнів товарних цін. Однак ні один з них не дає повної гарантії уникнення викривлень у показниках фінансової звітності.

Переоцінка статей балансу, які відображені у національній валюті по курсу більш стабільної валюти - дуже простий спосіб, що є його головною перевагою. Суть цього підходу полягає у переоцінці показників звітності при зміні курсу національної валюти по відношенню до іншої, більш стабільної, вільноконвертованої валюти.

Переоцінка може бути статичною або динамічною. При статичній переоцінці зміни проводяться на дату складання звітності. Для проведення переоцінки вибирається стабільна, вільноконвертована валюта і визначається коефіцієнт зміни курсу національної валюти до вибраної стабільної як відношення її курсу на дату складання звітності і на початок звітного періоду. Перерахунок статей балансу чи інших форм звітності проводять на початок або на кінець періоду. Якщо робиться перерахунок статей балансу на початок періоду, то їх абсолютна величина множиться на коефіцієнт зміни курсу валют, а якщо на кінець - ділиться на цей коефіцієнт.

Переоцінці підлягають основні та матеріальні оборотні активи. Грошові кошти та засоби в розрахунках не переоцінюються.

При динамічній переоцінці проводяться зміни усіх господарських операцій з врахуванням коливання курсу національної валюти. Така переоцінка теоретично можлива в умовах повної комп'ютеризації бухгалтерського обліку.

У світовій економічній практиці досить широко використовують перерахунок показників звітності по коливанню рівнів товарних цін. Суть переоцінки звітності по коливанню рівнів товарних цін полягає у переоцінці даних за індексами цін.

Визначають загальний індекс цін і часткові (індивідуальні) індекси цін. При застосуванні загального індексу цін показники фінансової звітності перераховуються у грошові суми єдиного вартісного масштабу.

Більш реальну оцінку активів підприємства та інших фінансових показників забезпечує система часткових (індивідуальних) індексів цін, при використанні якої залучаються як індекси цін, так і спеціальні оцінки. Результати цього методу більш придатні для практичного використання, так як дають більш реальну оцінку показників звітності.

Таким чином, переоцінка звітної інформації на рівень інфляції дає більш

об'єктивні результати при проведенні фінансового аналізу.